

Archeologienota

Hasselt, Demerstraat 50 – Molenpoort 2

Archeologienota
2018K210

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

Rik van de Konijnenburg, Grauwe Torenwal 6/00/1 - B-3960 Bree (BE)
Mob. 0496 209 018 - e-mail: rik@konijnenburg.com

verwijzing: VAN DE KONIJNENBURG, R., (2018), Hasselt, Demerstraat 50 – Molenpoort 2, HAAST-rapport 2018-66, Bree, D/2018/12654/66

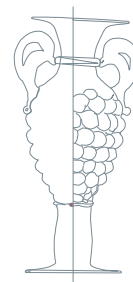

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2018/12654/66

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

COVERFOTO: Kelder onder het pand aan de Demerstraat 50

INHOUD

1. Administratieve gegevens	3
2. Aanleiding van het (voor)onderzoek	5
3. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	5
4. Gemotiveerd advies	7
5. Onderzoeksstrategie, onderzoeksmethode & technieken	8
6. Lijst met afbeeldingen	18
7. Bibliografie	18

Programma van maatregelen

1. Administratieve gegevens

1.1 Administratieve gegevens

Projectcode	2018H107
Actoren	Rik van de Konijnenburg, OE/ERK/Archeoloog/2015/00041
	Group Onclin
Locatie: Provincie	Limburg
Gemeente	Hasselt
Deelgemeente	Hasselt-centrum
Site (adres)	Hoek demerstraat – Molenpoort, huisnr's demerstraat 50 en Molenpoort 2
Kadastrale gegevens	Hasselt, afd 1, sectie H percelen 1425g en 1427e
Oppervlakte onderzoeksgebied	opp 1427e = 190,78 m ² , 1425g = 192,75 m ² , totale oppervlakte = 383,53 m ²
Kadastraal percelenplan	Zie fig. 2
Topografische kaart	Zie fig. 3
Begindatum onderzoek	20/11/2018
Einddatum onderzoek	12/11/2018
Relevante termen thesauri OE	Bureauonderzoek / programma van maatregelen

Bounding Box:

Nr	X	Y
1	218131.282	180708.912
2	218125.225	180697.807
3	218152.525	180685.249
4	218157.340	180697.844

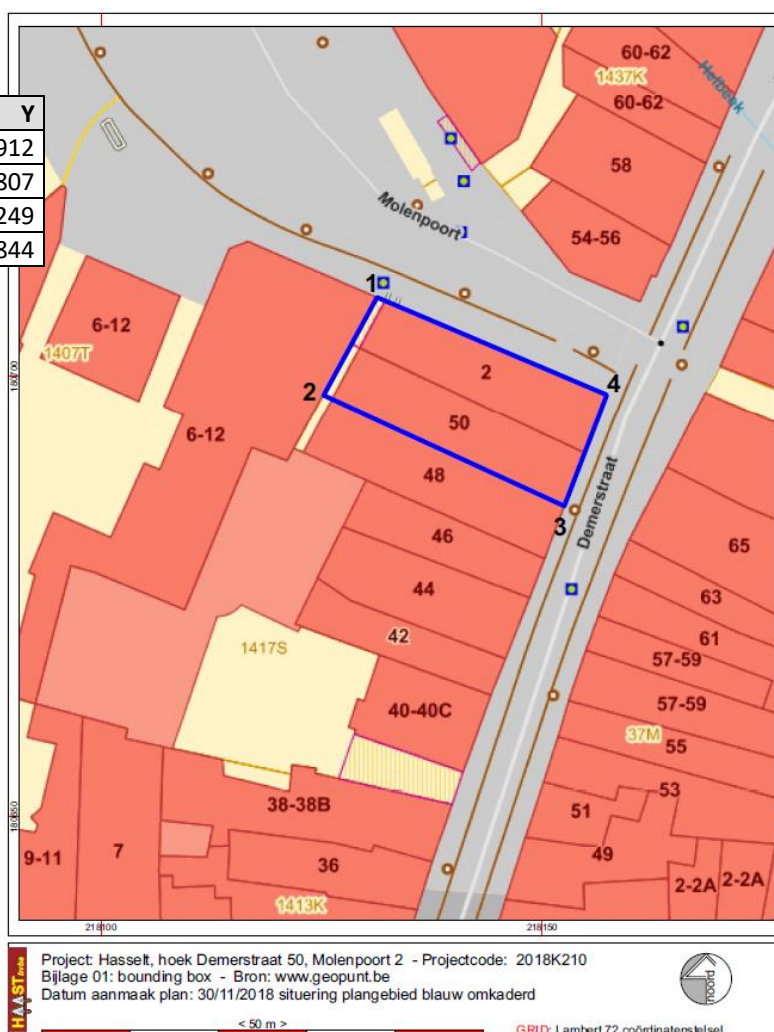

Fig. 1: Bounding Box

Kadastrale gegevens: Hasselt, afd 1, sectie H percelen 1425g en 1427e. De oppervlakte van het projectgebied: opp 1427e = 190,78 m², 1425g = 192,75 m², totale oppervlakte = 383,53 m²

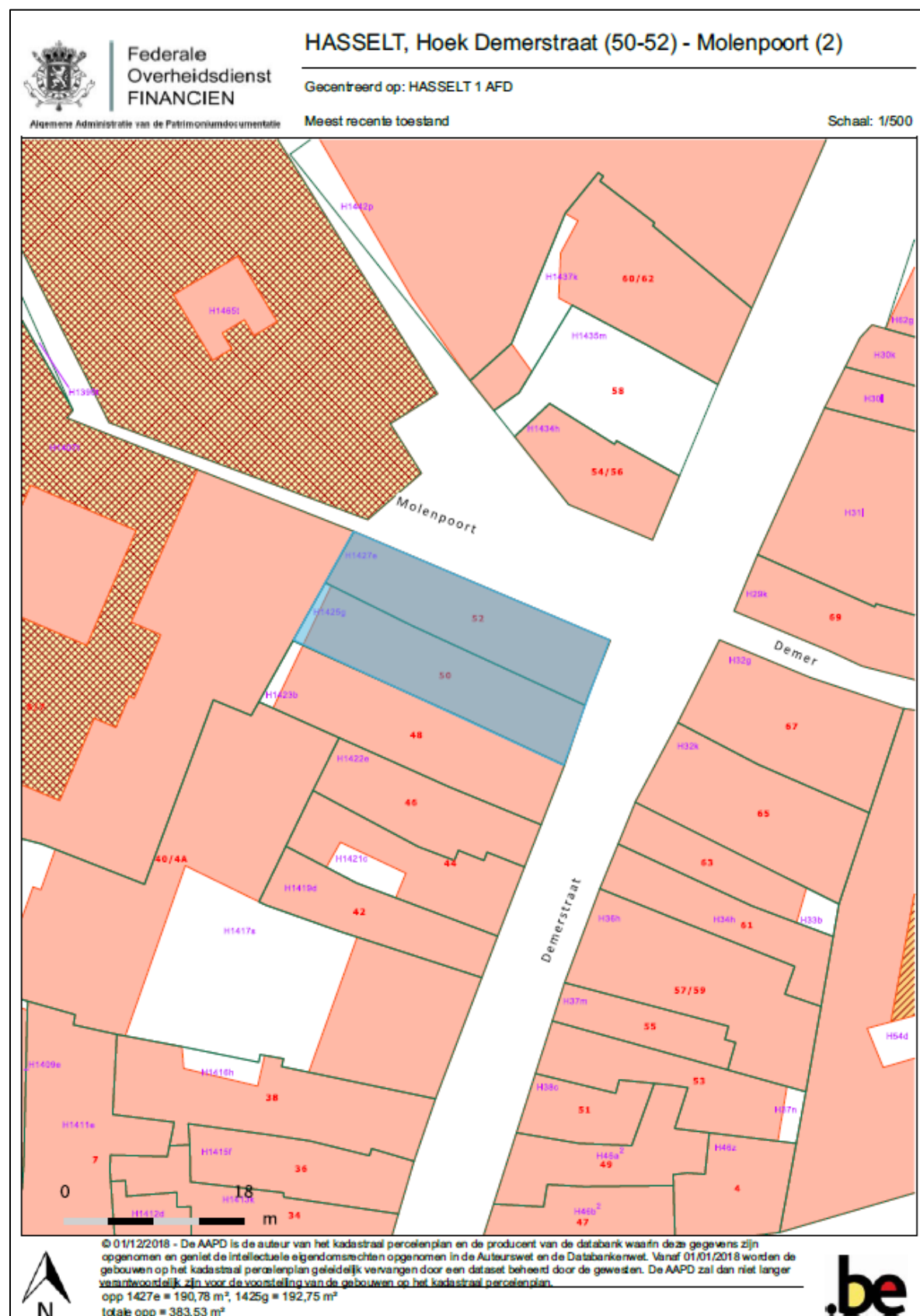

Fig. 2: Kadastraal uittreksel dd. 01/01/2018 © cadgis viewer

2. Aanleiding van het (voor)onderzoek

Het bouwprogramma is tweeledig¹:

Het afbreken (slopen) van de bestaande gebouwen tot in de funderingen en opbreken van de verhardingen, ondergrondse leidingen, kelder etc.

- Het slopen van de bestaande gebouwen, zal gebeuren met opbreken en verwijderen tot in de funderingen van alle bouwonderdelen binnen de kadastrale afbakening zoals weergegeven op fig. 2. Het pand aan de Demerstraat 50 (perceel 1425g) is slechts gedeeltelijk onderkelderd, het pand aan de Molenpoort 2, perceel 1427e is volledig onderkelderd (oppervlakte perceel = oppervlakte kelder inclusief kelderwanden = 190,78 m²). In die kelder bevindt zich tegen de Demerstraat een hoogspanningscabine van de elektriciteitsmaatschappij.
- De kelder op perceel 1427e is een “moderne” kelder met een betonnen vloerdek, gemetselde wanden, een indeling in individuele bergruimten per appartement en gemeenschappelijke technische ruimtes voor meters van nutsleidingen. Er is géén liftkoker. Aan de straatzijden (Molenpoort en Demerstraat) is de binnenwand van de keldermuur extra gewapend tegen indringend vocht.
- De kelder op perceel 1425g reikt slechts tot ca. 6 meter onder het pand gemeten vanaf de Demerstraat en beslaat een oppervlakte van ongeveer 36 m². Die kelder is een bakstenen kelder met tongewelf. Het pand zelf **was** geïnventariseerd als waardevol architecturaal erfgoed²:
- Het bouwen van een handelspand met bovenliggende appartementen en ondergrondse bergingen en technische ruimten. De ondergrondse infrastructuur zal de volledige oppervlakte van het projectgebied in beslag nemen: 383,53 m².
- Het vloerpeil van de aan te leggen keldervloer ligt op 3.35 m onder het 0-peil van de bouw (= het straatniveau van de Demerstraat). Inclusief de vloerdikte, ca. 40 cm, zal over de volledige oppervlakte van het projectgebied een kelder uitgegraven worden tot -3.75 m onder het niveau van de Demerstraat.
- De liftkokers zullen uitgegraven worden tot een diepte van -5.00 m onder het 0-peil van de bouw. Beide liftkokers bevinden zich binnen het kadastrale perceel 1425g.
- In de uiterste zuidwesthoek van de kelder wordt een regenwaterput voorzien waarvan de diepte gelijk is aan die van de keldervloer.

3. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Archeologische verwachting

De archeologische waarde van het projectgebied is op basis van de bestaande bronnen moeilijk in te schatten. Uit de historische kaarten en bronnen is af te leiden dat beide percelen in de eerste helft van de 18de eeuw al bewoond waren en dat de panden bekend stonden onder de namen “Het Gulden Mandeken” en “De Pijp”. Het pand aan de Demerstraat 50, *het Gulden Mandeken*, is deels onderkelderd. Die kelder is ons inzien het oudste

¹ Voor de gedetailleerde plannen wordt verwezen naar de archeologienota en de bijhorende bijlagen

² <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/21876> (huisnr 50), opgeheven bij het Ministerieel Besluit dd. 16/01/2018 houdende de vaststelling van de inventaris van het bouwkundig erfgoed in de provincie Limburg.

gedeelte van het pand en zou kunnen dateren uit de 17de eeuw of vroeger. De gevel van het pand werd in de tweede helft van de 19de eeuw verfraait en aangepast aan de stijl van de tijd, het neoclassicisme. Uit de opmetingen zoals opgenomen op het Primitief Kadaster uit 1849 is af te leiden dat het gebouw oorspronkelijk bestond uit een voorbouw en een achterbouw met tussenin een openruimte. Na 1958, in het kader van de uitbreidingen van de muziekhandel, die er gevestigd was tot 2018, werd het volledige perceel overbouwd in functie van de uitbreiding van de winkelruimte waarbij de oorspronkelijke achterbouw werd afgebroken. Die oorspronkelijke achterbouw is nog herkenbaar op de luchtfoto uit 1957. Het gebouwtje was overdekt door een zadeldak. De totale oppervlakte van het perceel bedraagt 192,75 m², daarvan was 84,48 m² open ruimte, opgesplitst in een zone tussen woonhuis en achterhuis van 17,28 m² en een zone achter het achterhuis van 67,20 m².

Het hoekpand, Molenstraat 2 (oorspronkelijk Demerstraat 52 en genaamd *De Pijp*) is een volledig nieuwe constructie uit begin jaren 1960 na afbraak van het bestaande pand en doorbraak van de huizenrij tussen de Demerstraat en de Molenpoort. Het nieuwe pand beslaat het volledige perceel 1427^e en is volledig onderkelderd waarbij de keldervloer op 2.80 m onder het maaiveld aan de Demerstraat gelegen is. Door de helling van het terrein daalt het verschil tussen het niveau van de keldervloer en het straatniveau vanuit de Demerstraat van 2.80 m naar 2.00 m. Dit is het vloerpeil, de dikte en opbouw van de keldervloer is onbekend maar er mag geredelijk aangenomen worden dat die minstens 20 cm dik is waardoor algemeen kan gesteld dat de bodemingreep die plaatsgreep in de jaren 1960 tot -3.00 m onder het maaiveld reikte aan de Demerstraat en -2.20 m aan de uiterste hoek van het pand aan de Molenpoort.

Uit enkele archeologische bodemonderzoeken in tuinen en openplekken in de stadskern van Hasselt blijkt de C-horizont gemiddeld op een diepte van 70 tot 80 cm onder het bestaande maaiveld aangetroffen te zijn. Daarbovenop bevonden zich meestal Ap-horizonten in de vorm van opgebrachte, geroerde gronden. Voor zover kon nagegaan worden werd in geen enkel onderzoek nog een volledig intacte, natuurlijke bodemopbouw aangetroffen. Het diepste punt waarop de C-horizont werd aangetroffen in de geraadpleegde verslagen bevindt zich rond 180 cm onder het maaiveld.

Rekening houdend met bovenstaande gegevens kan de archeologische verwachting als volgt ingeschat worden: Wat betreft de pre-stedelijke fasen (Steentijd – Vroege Middeleeuwen):

- **Steentijd:** op basis van de paleo-landschappelijk situering van het projectgebied, aan de rand van de Demervallei zou de verwachting naar steentijd vrij hoog mogen ingeschat worden. Maar, behoudens twee microlieten op de site van het Bonnefantenklooster, zijn er geen indicaties voor het aantreffen van een steentijd site. Bovendien zijn de historische bodemingrepen van die aard dat, indien een site aanwezig zou geweest zijn, die volledig verdwenen of tenminste zeer sterk verstoord zal zijn. Enkel op de zeer beperkte, mogelijk slechts matig geroerde oppervlaktes op perceel 1425g zouden misschien nog artefacten kunnen aangetroffen worden, maar zelfs op die open ruimten zal de oorspronkelijke bodem geroerd zijn door de afbraak van het achterhuis en de aanleg van bevloering en nutsleidingen ten behoeve van de uitbreiding van de winkelruimte in de jaren 1960. Die openruimte was beperkt tot een oppervlakte van 84,50 m², op te splitsen in een zone van 17,30 m² en een zone van 67,20 m².
- **Metaaltijden:** in wezen zijn hier dezelfde argumenten aan te halen als die, die aangehaald werden voor de steentijd. De kans op het aantreffen van sporen uit de metaaltijden is hoog omwille van de paleo-landschappelijke ligging van het projectgebied, maar wordt bijgesteld naar minimaal gelet op de historische bodemingrepen. Bovendien is de zeer beperkte, mogelijk slechts matig verstoorde oppervlakte, te klein om substantiële kennisvermeerderende archeologische waarden / bodemsporen aan te treffen.
- **Romeinse Tijd – vroege Middeleeuwen:** ook hier geldt dezelfde argumentatie als bovenstaand om de archeologische verwachting als zeer matig tot onbestaande in te schatten.
- **Middeleeuwen:** Tijdens de volle en late middeleeuwen was er sprake van een duidelijke stadsontwikkeling en een dichte bewoning ter hoogte van het plangebied, waardoor potentiële bewonings- en ambachtssporen verwacht worden. De vraag is echter in hoeverre de historische bodemingrepen die al dan niet verstoord hebben. Zeker wat betreft perceel 1427^e wordt de kans op

het nog aantreffen van sporen uit de Middeleeuwen laag ingeschat, mogelijk beperkt tot de bodem(s) van (een) beerput(ten).

- **Nieuwe/nieuwste tijd:** Tijdens de nieuwe en nieuwste tijd was er volgens cartografische en archivalische bronnen sprake van dichte bewoning. Restanten van woonstructuren, eventueel ambachtstvondsten en/of -sporen kunnen aangetroffen worden. Zoals eerder al gesteld, mogelijk is de kelder van het gebouw aan de Demerstraat 50 (perceel 1425g) niet te beschouwen als een verstoring maar een “archeologisch waardevol relict” omdat de opbouw ervan en waarschijnlijk de bijhorende funderingsgrachten meer informatie kunnen opleveren over de periode waarin deze ondergrondse constructie gebouwd werd. De kelder kan wel beschouwd worden als een verstoring met betrekking tot het aantreffen van mogelijke sporen uit voorgaande perioden; 17de eeuw en ouder.

Binnen een stadscontext is het moeilijk spreken van een landschapsevolutie. Het projectgebied maakte oorspronkelijk deel uit van de brede vallei van de Demer, op de overgang van de Kempen naar Vochtig Haspengouw. Het projectgebied ligt op een licht, van oost naar west dalende flank van een kleine heuvelrug waarop de stad Hasselt zich ontwikkelde. Vanaf de 12de/13de wordt het gebied rondom het projectgebied steeds verder verstedelijkt en maakt het deel uit van de historische kern van de stad Hasselt.

Het terrein was aanvankelijk del van een zacht glooiend terrein naar de vallei van de Demer. Vanaf de ontwikkeling van de stad Hasselt wordt het ingepalmd als deel van de stad en worden er huizen op gebouwd. Vanaf de vroege 18de eeuw zijn bewoners van de panden met naam bekend en zijn er gegevens over de beroepen die ze uitoefenden. Naarmate de stad na WOII evolueerde naar een echt handelscentrum werden gebouwen aangepast naargelang van de behoefte aan winkelruimte en/of straatindeling. Zo verdween het 18de/19de-eeuwse pand op perceel 1427e, werd het kruispunt tussen Demerstraat en Molenpoort opgebroken en werd op de perceel 1427e in de jaren 1960 een volledig nieuw winkel- en appartementencomplex gebouwd. Op perceel 1425g bleven delen van het oorspronkelijke gebouw zoals weergegeven op het primitief kadaster uit 1849 behouden, maar werd het achterhuis afgebroken en werd de openruimte die op het perceel bestond volledig overdekt en ingenomen ten behoeve van de uitbreiding van de winkelruimte op het gelijkvloers van het pand.

De gegevens uit deze bureaustudie die enkel betrekking hebben op het projectgebied kunnen als volgt samengevat worden:

De geplande werken zijn voor heel het projectgebied volledig vernietigend aangezien heel het projectgebied, 383,53 m² groot, zal geïmpacteerd worden door de afbraak van de bestaande bebouwing en bouw van een nieuw winkel- en wooncomplex.

4. Gemotiveerd advies

Het terrein kan beschouwd worden als een matig tot ernstig verstoorde, misschien wel voor 50% volledig verstoorde zone (perceel 1427e), gelet op de volledige kelderverdieping onder het gebouw waarvan de aanzet zich bevindt op ca. 3.00 m onder het huidige straatniveau. Slechts 84,48 m² - 22% van de totale oppervlakte van het projectgebied (383,53 m²), verdeeld in een zone van 17,28 m² en een zone van 67,20 m² - kan beschouwd worden als mogelijk slechts matig verstoord.

De historische / archeologische ontwikkeling van een plek in een stad wordt mede bepaald door de specifieke stad-situatie. Nagaan welke archeologische indicatoren in de directe omgeving en binnen een projectgebied aanwezig zijn kan in een stadscontext misleidend zijn omdat elk huis, elk gebouw, elke plek bij wijze van spreken haar eigen geschiedenis en ontwikkeling kan hebben ten gevolge van allerlei factoren; eigenaars, ambachten, branden, watersnood, functie, etc. Bovendien reiken waterputten en beerputten dieper dan de soms door recente werken verstoorde bodemlagen. Het zijn juist die (afval)putten die dikwijls boeiende

informatie kunnen opleveren in verband met de socio-economische ontwikkeling van een stad en haar bewoners.

5. Onderzoeksstrategie, onderzoeksmethode & technieken

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek wordt geoordeeld dat er geen verdere onderzoeken binnen het traject van een archeologienota kunnen worden uitgevoerd. Wel wordt voor het gehele projectgebied een vervolgonderzoek door middel van een archeologische opgraving geadviseerd. Het betreft een opvolging van de werkzaamheden (type werfbegeleiding). Motivering voor de keuze van werfbegeleiding:

- het is niet mogelijk is om het projectgebied op voorhand te onderzoeken.
- Het onderzoeksgebied is dusdanig klein, slechts 384 m² waarvan mogelijk 190 m² (perceel 1497e) volledig verstoord zou kunnen zijn, waardoor best direct aansluitend bij de sloopwerken via werfbegeleiding een (archeologisch) vlak kan aangelegd worden en mogelijke sporen geregistreerd worden en verder opgegraven.
- Uit het bureauonderzoek zijn al veel gegevens bekend met betrekking tot de bewoners en hun activiteiten vanaf de 18de eeuw. Derhalve kan gesteld dat een volwaardige opgraving niet noodzakelijk is om het kennispotentieel dat aanwezig is op het terrein te realiseren, maar beperktere registraties hiervoor volstaan.
- Deze methodiek is tijd- en kostenbesparend voor de opdrachtgever en doet geen afbreuk aan de mogelijkheden tot archeologisch onderzoek en het doorvoeren van een grondige archeologische evaluatie van het projectgebied.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek werd een verwachtingsmodel opgesteld. Daaruit blijkt dat binnen het plangebied een gerede kans bestaat op het aantreffen van archeologische resten, met een hoge verwachtingsgraad op sporen uit de volle Middeleeuwen, Nieuwe Tijd en Nieuwste Tijd. Doordat het plangebied volledig bebouwd is, kunnen er geen onderzoeken worden uitgevoerd die passen binnen het traject waaruit een archeologienota bestaat. Wel wordt er een archeologische begeleiding geadviseerd binnen het volledige plangebied. Op die manier kan op het ogenblik van de werken zelf worden voldaan aan de plicht tot het veilig stellen van eventueel aanwezige archeologische resten. Om deze reden wordt dit programma van maatregelen voor een opgraving toegevoegd aan deze archeologienota.

Afbakening terrein en diepte

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek werd besloten dat de horizontale afbakening overeenkomt met de grenzen van het projectgebied. Het volledige projectgebied is daardoor 383,53 m² groot.

Naar de verticale afbakening toe wordt de ondergrens bepaald door de toekomstige werken. Die diepte is bepaald op -3.75 m onder het straatniveau van de Demerstraat wat betreft de kelder en tot -5.00 m onder het 0-peil van de nieuwbouw wat betreft de liftkokers. Conform de Code van Goede Praktijk v. 3.0 dient een buffer voor eventueel archeologisch erfgoed in acht genomen te worden tot 30 cm onder het peil van de maximaal uit te graven diepte. Indien sporen nog dieper reiken dienen ze afgedekt te worden met een beschermende folie om degradatie van de sporen tegen te gaan.

Wetenschappelijke doelstellingen

Het doel van de archeologische opgraving is om een kenniswinst te genereren over de geschiedenis van Hasselt, het gebruik van het projectgebied in het verleden, de bewaring, gaafheid en informatiewaarde van eventueel aanwezige sporen en de verstoringen binnen de grenzen van het plangebied. Tevens kan het onderzoek een bijdrage leveren ambachten en ontwikkeling van gebouwen in Hasselt, mogelijk de bedding van de Nieuwe Demer doorheen de stad gedurende de late middeleeuwen en nieuwe tijd. Indien op het achtererf van de bouwblokken op perceel 1425g (Demerstraat 50) beer- en waterputten worden vastgesteld, ook niet geheel uit te sluiten op perceel 1427e dan kan daardoor ook worden geoordeeld over consumptiepatronen en de materiële cultuur en welstand van de bewoners van de betrokken percelen.

Voor het onderzoek worden de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?
- Zijn er sporen en structuren aanwezig? Zo ja, wat is hun onderlinge samenhang?
- Welke specifieke activiteiten hebben in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?
- Wat zijn de gekende verstoringen (van voormalige onderzoeken, gebouwen, riolering, allerhande leidingen, enz)? Hoe diep gaan deze verstoringen en over welke oppervlakte verspreiden ze zich?
- Kunnen de verstoorte zones nog relevant zijn voor archeologie?
- Wat zeggen de aangetroffen vondsten over de welstand, sociale, economische en culturele achtergrond gedurende hun gebruiksperiode?
- Levert het organische en anorganische vondstenmateriaal nieuwe inzichten inzake de ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site, eventueel ook over de materiële cultuur?
- Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan worden gegeven?
- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de stadsgeschiedenis/stadsontwikkeling van Hasselt?

Opgravingsstrategie, methode en technieken

Het archeologisch onderzoek dient te worden uitgevoerd zoals beschreven in deel 3: opgraving van de code van goede praktijk. Daarnaast verwijzen we specifiek naar hoofdstuk 19: werfbegeleiding.

Doel:

De werfbegeleiding is een bijzondere vorm van de archeologische opgraving. Ze is daardoor onderworpen aan dezelfde decretale bepalingen als de opgraving. De werfbegeleiding heeft als doel om het archeologische bodemarchief maximaal te registreren en te onderzoeken, daar waar een volwaardige archeologische opgraving niet mogelijk of opportuun is.

Een werfbegeleiding kan de archeologische opgraving vervangen in de volgende situaties:

1° indien de activiteit tot doel heeft ingrepen op het bodemarchief te vermijden in het kader van de opvolging van maatregelen voor behoud in situ en in het kader van de sloop van ondergrondse constructies zonder archeologische waarde in voorbereiding op een opgraving;

2° indien een volwaardige opgraving niet mogelijk is door de technische uitvoeringswijze van de geplande bodemingreep;

3° indien de omstandigheden bij de opgraving een gevaar voor de volksgezondheid, de arbeidsveiligheid of de publieke orde zouden inhouden dat niet vermeden kan worden door een aanpassing van de uitvoeringswijze van de geplande bodemingreep (zwarte bodemvervuiling, explosiegevaar, instortingsgevaar);

4° Indien een volwaardige opgraving niet noodzakelijk is om het kennispotentieel dat aanwezig is op het terrein te realiseren, maar beperktere registraties hiervoor volstaan.

De keuze voor een werfbegeleiding in plaats van een opgraving wordt gemotiveerd in de archeologienota of nota (zie hoofdstuk 12.6).

Actoren:

De actoren bij een werfbegeleiding voldoen aan dezelfde specificaties als de actoren bij een archeologische opgraving. Specifieke competenties worden vermeld in de bekrachtigde archeologienota of nota.

Technische bepalingen:

De werfbegeleiding betracht steeds zo maximaal mogelijk de technieken van een archeologische opgraving te benaderen. Indien aspecten van het aanleggen van een meetsysteem, het aanleggen en onderzoeken van opgravingsvlakken, het onderzoeken van sporen in het vlak, het opgraven van sporen, het inzamelen en

registreren van vondsten, het inzamelen van stalen, het registreren van putwandprofielen, het onderzoeken van specifieke sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren, het aanleggen van onderzoeksdocumenten, het uitvoeren van natuurwetenschappelijk onderzoek of het uitvoeren van aardkundig onderzoek niet uitgevoerd zullen worden, wordt dit aangegeven en gemotiveerd in het programma van maatregelen voor de opgraving (werfbegeleiding) in de archeologienota of nota (zie hoofdstuk 12.6), of in de aanvraag tot toelating voor de archeologische opgraving. Onvoorziene afwijkingen ten aanzien hiervan worden opgenomen in het archeologierapport en het eindverslag van de opgraving (werfbegeleiding) (zie hoofdstuk 23.5).

Het assessment en de verwerking van de opgravingsresultaten, de rapportering over het onderzoek, de conservatie en de omgang met het archeologisch ensemble gebeuren op dezelfde wijze als de opgraving. Tijdens de werfbegeleiding worden, indien technisch mogelijk, de nodige referentieprofielen aangelegd. De registratie en staalname daarvan gebeurt conform de bepalingen uit hoofdstuk 21.3 en hoofdstuk 21.4.

Indien de werfbegeleiding tot doel heeft ingrepen op het bodemarchief te vermijden (in het kader van een behoud in situ), blijft het onderzoek beperkt tot de registratie van aangetroffen sporen en archeologische artefacten, met een zo beperkt mogelijke impact op die sporen en artefacten. Deze worden nadien op een gepaste wijze afgedekt en beschermd tegen degradatie.

Melding

Voor de start van het onderzoek wordt er een melding uitgevoerd door de erkend archeoloog. Aangezien het gaat om een opgraving bij vergunningsplichtige ingrepen moet de erkende archeoloog geen aparte toelating aanvragen voor de opgraving aangezien die al vervat zit in de bekrachtigde archeologienota. De erkende archeoloog informeert het agentschap wel over de aanvang van de opgraving. Deze melding gebeurt volgens artikel 5.4.10 en 5.4.18 van het onroerend erfgoeddecreet en de bijhorende bepalingen.

Opgravingsstrategie

De werken worden uitgevoerd in de vorm van een archeologische begeleiding van de werkzaamheden. **Hierbij heeft het archeologisch onderzoek prioriteit op de werkzaamheden.** Het is bijgevolg de veldwerkleider of erkend archeoloog die zal bepalen tot op welke diepte ontgraven wordt.

De ontgravingsdiepte overstijgt niet de toekomstige verstoringsdiepte. De nadruk van het onderzoek ligt op het horizontale vlak. Het onderzoek wordt gefaseerd uitgevoerd. Er gebeurt een eerste begeleiding bij het verwijderen van de vloeren en kelders en de onderliggende funderingslaag. Daarbij wordt, vooraleer de kelder onder het pand aan de Demerstraat 50 (perceel 1425g) wordt uitgebroken, een archeologisch nauwkeurige opmeting en intekening gemaakt van de kelder met inbegrip van de eventuele funderingsgrachten. Wat betreft de binnenzijde van de kelder kan dit door het uitvoeren van een 3D-laserscanning, na verwijdering van alle obstakels zoals onder meer de olietank.. Bovendien dient erover gewaakt te worden dat het eerste aan te leggen vlak net onder de huidige vloer van de winkel kan liggen aangezien achter de kelder open ruimtes aanwezig waren (cf Primitief kadaster, percelen 1425 en 1426, archeologienota fig. 29 en 31).

Op het ogenblik dat dit programma van maatregelen werd opgesteld was de aannemer voor de werkzaamheden nog niet aangesteld. Het is dus nog niet duidelijk waar de werken zullen starten en of de sloopwerken in één keer worden uitgevoerd zonder rekening te houden met de opdeling in bestaande gebouwen, dan wel gefaseerd zal worden aangepakt. Het staat de uitvoerder vrij om de werkzone in te delen in functie van de omstandigheden die zich tijdens het veldwerk zouden voordoen, zoals het weer, de veiligheid, de eventuele opdeling van de verschillende werfzones of omwille van administratieve vereenvoudiging. De diepte van het archeologisch niveau is niet bekend, daarnaast is het ook onzeker of er één of meerdere onderzoeksvlakken moeten worden aangelegd. De strategie waarmee de opgraving wordt uitgevoerd, zal ten alle tijden ervoor zorgen dat de onderzoeksvragen beantwoord kunnen worden.

Aanleg vlakken

De afgraving gebeurt door een graafmachine met kantelbak waarvan de bakbreedte minstens 1,8 m bedraagt. Opongelegde opgravingsvlakken mogen niet betreden worden met de kraan en/of ander zwaar materieel. Indien meerdere vlakken moeten worden aangelegd wordt het bovenliggende vlak steeds volledig afgewerkt vooraleer verdiept wordt. Stenen structuren worden enkel uitgedroogd als dit noodzakelijk is voor het verder onderzoek of in functie van de nieuwbouw. Het veldwerk wordt dermate georganiseerd dat er efficiënt en wetenschappelijk verantwoord wordt opgegraven. Er wordt gestreefd naar een maximale afstemming van kranen en grondverzet enerzijds en opgravingsploeg anderzijds.

De aanleg van de vlakken gebeurt zoals beschreven in de code van goede praktijk hoofdstuk 15.3. pag. 150.

Gelet op de nabijheid van de weliswaar ingebuisde Nieuwe Demer / Helbeek, en speciale anti-vocht afwerking in de kelder onder het pand aan de Molenpoort, moeten er maatregelen genomen worden tegen overlast door regen- en/of grondwater, die niet schadelijk zijn voor het bodemarchief.

Vlakregistratie

Er wordt dagelijks voorzien in een volledige opmeting van werkputten en sporen. Dit betekent dat er dagelijks een recent en aangevuld grondplan beschikbaar is, dat op elk moment aangeleverd kan worden. Indien een spoor zich tegen de putwand bevindt, wordt het werkputprofiel opgeschoond om de relatie tussen het spoor en de bodemhorizonten te registreren. De registratie van de vlakken gebeurt zoals aangegeven in hoofdstuk 15.4 van de code van goede praktijk.

Spoorbewerking en –registratie

Archeologische sporen worden na profielregistratie en staalname steeds in hun geheel uitgegraven. Kleinere structuren (o.a. greppels en paalkuilen) worden manueel uitgehaald. Diepe funderingsgrachten en diepe kuilen kunnen machinaal uitgegraven worden. Het machinaal verdiepen gebeurt in lagen van hoogstens 5 cm onder begeleiding van een archeoloog. Bij het aantreffen van opvallende vondstconcentraties of schijnbaar intacte recipiënten wordt manueel verder gewerkt. Vondstmateriaal wordt steeds stratigrafisch of per diepteniveau ingezameld. De spoorbewerking en registratie wordt uitgevoerd zoals beschreven in de code van goede praktijk hoofdstuk 15.5.

Putwandprofielen

Alle relevante delen van de putwandprofielen worden opgeschoond en geregistreerd als referentieprofiel conform de bepaling en hoofdstuk 10 van de code van goede praktijk. Als de werken het toelaten dan wordt op voorhand bepaald waar profielen worden geplaatst en worden deze voor het plaatsen van de beschoeiing uitgevoerd. De profielput is voldoende groot om veilig in te kunnen werken en diep genoeg om alle lagen te registreren die in de toekomst verstoord zullen worden. Deze profielen worden aangelegd met in achtneming van de veiligheid van de leden van het veldteam. Ze dienen om een inzicht te bekomen in de stratigrafie en bepalen mee welk niveau of welke niveau moeten bestudeerd worden. De profielen worden bestudeerd door de bodemkundige. Met name op perceel 1425g is het aangewezen twee bodemprofielen aan te leggen op de volgens het Primitief kadaster ingetekende open ruimte, namelijk tussen het gebouw aan de Demerstraat en het achterhuis en op het perceel 1426 zoals aangeduid op het Primitief Kadaster.

Bij elk putwandprofiel wordt de absolute hoogte van de (archeologische) vlakken en van het maaiveld genomen en op plan gebracht. Voor alle andere aspecten wordt verwezen naar hoofdstuk 15.7 van de code van goede praktijk. Voor de eisen gesteld aan het aardkundig onderzoek zelf wordt verwezen naar hoofdstuk 21 van de code van goede praktijk.

Metaaldetectie

Elk aangelegd vlak wordt met de metaaldetector geprospecteerd. Sporen waarbij de metaaldetector een signaal gaf, worden aangeduid in de sporenlijst. Metaalvondsten worden ingezameld bij spoorbewerking. Ingezaamde vondsten worden op plan gezet met vondstnummer en de code Md. Ingezaamde metaalvondsten worden beschermd tegen degradatie van het materiaal. Daarnaast wordt ook het stort van de opgraving met de metaaldetector doorzocht. De uitgebreide beschrijving voor het gebruik van metaaldetectie tijdens een opgraving wordt beschreven in hoofdstuk 15.6 van de code van goede praktijk, pag. 155.

Contextgebonden bepalingen

De specifieke sporen, spoorcombinaties en archeologische sporen worden uitgebreid besproken in hoofdstuk 15.8 van de code van goede praktijk. Dit hoofdstuk vormt de leidraad voor de hieronder beschreven bepalingen.

Muren en vloeren

Op perceel 1425g kunnen oude bouwblokken doorsneden worden. Er is bijgevolg een gerede kans om deze spoortypes aan te treffen. **Muren** worden in detail gedocumenteerd in functie van de identificatie van fundering en opgaand muurwerk, bouwnaden en dergelijke meer. Van muren worden enkel de omtrek, bouwnaden en eventuele negatieve indrukken ingetekend. Baksteenformaten worden genoteerd (lengte x breedte x dikte). Muren worden in hun geheel en in delen volledig gefotografeerd, frontaal, met overlapping in de foto's. Van de mortel van elke niet dateerbare muur worden stalen genomen voor datering. Indien de mortel houtskool bevat, worden er 5 stalen genomen; hierbij wordt er op gelet dat de houtskool afkomstig is van jong hout. De stalen worden bij voorkeur genomen door een expert. Indien de mortel geen houtskool bevat, worden er minstens 3 stalen genomen.

Vloeren worden in detail gedocumenteerd in functie van gebruikssporen en resten van er op of in gebouwde constructies (binnenmuren, doorgangen, negatieve sporen, ...). Vloeren worden minstens in hun geheel gefotografeerd. Bij een vloer met een bepaald patroon worden detailfoto's genomen met schaallat. Een vloer met decoratieve tegels dient in detail te worden ingetekend en gefotografeerd. Deze tegels (ook de niet-decoratieve wanneer ze deel uitmaken van de decoratieve vloer) moeten gerecupereerd worden en krijgen een nummer dat op het detailplan wordt aangeduid. Bij de recuperatie van de tegels worden de nodige conservatiemaatregelen in acht genomen. Alle eco- en artefacten in een vlijlaag³ worden ingezameld. Vloeren worden handmatig verwijderd.

Grachten / beekbedding

Parallel aan de gevel aan de Molenpoort loopt de ingebuisde Nieuwe Demer / Helbeek. Af te leiden van oude postkaarten (archeologienota fig. 23) liep de beek op enige afstand van het projectgebied. Toch is het mogelijk dat binnen het afgebakende projectgebied sporen worden aangetroffen van beekbeschoeiing of andere vormen van grachtbescherming. Bij het uitbreken van de keldervloer op perceel 1427e dient de nodige aandacht besteed te worden aan het herkennen en registreren van houten en andere structurele elementen die deel zouden kunnen uitgemaakt hebben van de beekbedding, c.q. beschoeiing. Voorts wordt de nodige aandacht besteed aan mogelijke restanten van bouwwerken die aan de beek grensden. Op zulke plaatsen worden bijkomende monsters genomen voor natuurwetenschappelijk onderzoek. Als referentie wordt gekeken naar de onderzoeksresultaten van de begeleiding van de Demer te Diest, waar deze beschoeiingen en houten structuren tijdens een begeleiding werden aangetroffen.

³ Een vlijlaag is een met cementspecie gemetselde laag van stenen op hun "plat" (legvlak), als onderlaag voor een muur, weg, vloer, schoorsteen of fundering op staal. Oorspronkelijk is een vlijlaag een laag stenen die zonder te metselen op de bodem van de funderingssleuf worden gelegd. Ook wordt onder een vlijlaag soms een laag gebroken stenen of puin verstaan, die dan als fundering dienen (Romeinse brugpijlers) of als egalisator voor straatstenen erboven. De vlijlaag bij straatstenen vormt een goed bed voor de stenen. Een houten vlijlaag werd vroeger ook toegepast, bijvoorbeeld om te vermijden dat een muur in de modder zou wegzakken.

Waterputten, beerputten, silo's, diepe afvalputten

Over heel het projectgebied en in het bijzonder op perceel 1425g is er een kans op het aantreffen van deze spoortypes. Bij het aantreffen van waterputten, beerputten, silo's en/of diepe afvalputten wordt bijzondere aandacht besteed aan de monsternamen voor natuurwetenschappelijk onderzoek en dateringsonderzoek. Bij het couperen van waterputten wordt er zorg voor gedragen dat de volledige waterput met insteekkuil wordt gecoupeerd, rekening houdend met de wetgeving inzake veiligheid. Indien sprake van een bewaarde bekisting of stenen mantel, dient deze vrij gelegd te worden en in detail te worden geregistreerd.

Bij het couperen van beerputten, wordt de coupe op de kleinst mogelijk werkbare oppervlakte gezet opdat men de verschillende lagen goed kan onderscheiden en apart kan volgen. De bewaarde houten of stenen putstructuur zelf dient in detail geregistreerd worden betreffende de constructiewijze, de situering van het stortgat en een eventuele fasering.

De heropvulling van deze diepere sporen gebeurt conform de wetgeving rond bodemverzet en de afspraken met de opdrachtgever.

Puin en/of ophogingslagen

Aanwezige puinlagen en/of ophogingslagen dienen na registratie opgegraven te worden in lagen van 20cm. Vondsten, die een betere datering en interpretatie van deze pakketten mogelijk maken, dienen handmatig ingezameld te worden. Uit heterogene puin – en/of ophogingspakketten worden enkel diagnostische en/of uitzonderlijke vondsten verzameld.

Vondsten

Vondsten worden gescheiden ingezameld per spoor en per vondstcategorie. Bij het inzamelen wordt de compleetheid van inzamelen nagestreefd. Op basis van de specifieke situatie kan geopteerd worden om zones met vondsten in vakken, vlakken of zones in te zamelen, al dan niet gebruik makende van een zeef. Voor de gedetailleerde beschrijving van de behandeling van vondstmateriaal wordt verwezen naar hoofdstuk 15.6 in de code van goede praktijk.

Natuurwetenschappelijk onderzoek

Het natuurwetenschappelijk onderzoek heeft tot doel om een zo adequate staalname voor natuurwetenschappelijk onderzoek te realiseren die een kwaliteitsvolle basis biedt om een assessment en eventuele verwerking uit te voeren. Daarnaast leveren ze kwaliteitsvolle analyses aan vanuit natuurwetenschappelijke gegevens die de archeologische interpretaties ondersteunen en versterken. Voor het natuurwetenschappelijk onderzoek worden minstens de veldwerkleider en de natuurwetenschapper ingezet. Indien de staalname gebeurt vanuit aardkundig oogpunt dan wordt dit uitgevoerd door de aardkundige in samenspraak met de veldwerkleider.

Inzake de regels omtrent staalname wordt verwezen naar hoofdstuk 20 van de code van goede praktijk.

Op het einde van het veldwerk zal in samenspraak tussen de erkend archeoloog, de veldwerkleider, de materiaaldeskundige, de natuurwetenschapper, de aardkundige en de conservator bepaald worden welke stalen in aanmerking komen voor een assessment. De binnen het archeologisch project gedefinieerde onderzoeksvragen vormen het vertrekpunt voor het assessment. Daarnaast wordt er ook een inschatting gemaakt van het potentieel voor eventueel verder onderzoek. De eisen waaraan dit assessment moeten voldoen worden weergegeven in hoofdstuk 22 van de code van goede praktijk.

Binnen dit programma van maatregelen wordt een inschatting gemaakt van de mogelijk te onderzoeken stalen. Het betreft echter indicaties, de beantwoording van de onderzoeksvragen primeert altijd.

Assessment

Stalen genomen in het kader van natuurwetenschappelijk onderzoek worden gewaardeerd (assessment).

Meting:

5 VH waardering houtskoolstalen (C14 + determinatie)

5 of 10 VH waardering hout (dendrochronologie + determinatie), indien sporen van vakwerkbouw worden aangetroffen en beschoeiing van een beekrand, dan 5 stalen van het vakwerkgebouw en 5 van de beschoeiing

10 VH waardering macroresten (analyses op natte contexten)

10 VH waardering pollenstalen

5 VH waardering botmateriaal

Analyses en dateringen

Op basis van de resultaten van het assessment wordt een analyseprogramma opgemaakt van de stalen die relevant zijn voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen.

Meting:

5 VH C14datering houtskool

5 VH macroresten

5 VH pollenanalyse (minimaal 400 tellingen per staal)

5 of 10 VH dendrochronologie

5 VH anthracologisch onderzoek (minimaal 100 tellingen per staal)

10 VH natuursteenidentificatie en herkomstbepaling

5 VH mortelanalyse

Conservatie

Welke vondsten worden geselecteerd voor conservatie gebeurt in samenspraak tussen de erkend archeoloog, de veldwerkleider en de conservator

Meting:

5 VH conservatie aardewerk

5 VH conservatie metaal

3 VH conservatie leder

3 VH conservatie textiel

5 VH conservatie glas

Archeologierapport

Na het beëindigen van het veldwerk wordt een archeologierapport opgesteld dat de erkend archeoloog indient bij het agentschap conform artikel 5.4.20 van het onroerend erfgoeddecreet en de bijhorende uitvoeringsbepalingen en de code van goede praktijk (hoofdstuk 23). Na het assessment en de verwerking stelt hij binnen de decretaal bepaalde termijn een eindverslag op zoals beschreven in hoofdstuk 23 van de code van goede praktijk waarna deze wordt ingediend bij het agentschap Onroerend Erfgoed.

Personeel

De volgende personeelsbezetting wordt best in acht genomen om de werken zo vlot mogelijk te laten verlopen: Onderstaande bezetting is een minimum.

Bij het begeleiden van de werkzaamheden:

- 1 erkend archeoloog (voltijds)
- 1 veldwerkleider (voltijds)

- Aardkundige (deeltijds, bij de aanleg van de vlakken en voor het bestuderen van de bodemprofielen)

Indien er archeologisch resten worden vastgesteld:

- 1 erkend archeoloog (voltijds)
- 1 assistent archeoloog / veldwerkleider (voltijds)
- 1 Aardkundige (deeltijds, bij de aanleg van de vlakken en voor het bestuderen van de bodemprofielen)
- Facultatief: 1 Conservator (deeltijds, op afroep)
- Facultatief: 1 Materiaaldeskundige (deeltijds, verspreid over enkele bezoeken per week en/of op afroep)

De uitvoerder kan er eventueel voor kiezen om het personeelsbestand aan te vullen met arbeiders.

Duur en kostprijsanalyse

Doordat er sprake is van een begeleiding van werkzaamheden is de duur en bijgevolg de kostprijs afhankelijk van de voortgang van de werken. Voor het begeleiden van de werkzaamheden wordt uitgegaan van 5 werkdagen, met inbegrip van het registreren, documenteren en verwerken van de eventueel aanwezige sporen. De uitvoerend aannemer dient dus in zijn planning rekening te houden met een periode van zeker 1 week, verspreid over de werken waarin het archeologisch onderzoek kan worden uitgevoerd. De doorlooptermijn is naar verhouding van de ligging eerder beperkt, maar dit komt doordat de daadwerkelijke oppervlakte die onverstoord is eerder beperkt van aard is.

Naar uitwerking toe hangt de doorlooptermijn af van de resultaten. Indien blijkt dat er **geen sporen aanwezig** zijn dan moet rekening worden gehouden met een verwerkingstermijn van enkele weken tot maximaal 1 maand afhankelijk van de planning van de uitvoerder.

Voor de kostprijs van het onderzoek is uitgegaan van 1 erkend archeoloog, 1 veldwerkleider en 1 aardkundige (1 werkdag) gedurende een periode van 5 werkdagen voor het begeleiden van de werkzaamheden en de aanleg van de vlakken.

De kosten voor graafwerkzaamheden evenals de kosten voor de werfinfrastructuur maken geen deel uit van deze raming. Ook het eventueel aanbrengen van droogzuiging, de afvoer van de grond, het voorzien van werfhekken en verdere werfinrichting is voorzien door de opdrachtgever en zit niet vervat in de prijzen. Naar conservatie en natuurwetenschappelijk onderzoek is het opgegeven bedrag slechts indicatief, omdat de noodzaak vaak pas op het veld naar voren komt en de uitwerking van de stalen mede afhankelijk is van de hoeveelheid en rijkheid van de stalen.

De totale kostprijs wordt geraamd om 13.500 euro, onder te verdelen in:

- Veldwerk: 4.500 euro
- Assessment: 2.500 euro
- Verwerking : 4.000 euro
- Rapportage: 2.500 euro
- Conservatie: 5.000 euro (indicatief, niet meegerekend in de totaalprijs)
- Natuurwetenschappelijke toepassingen: 7.500 euro (indicatief, niet meegerekend in de totaalprijs)

Noodzakelijke competenties

De volgende actoren dienen te beschikken over de vermelde specifieke competenties tijdens de inzet van het onderzoek:

Voor het veldwerk:

- Erkend archeoloog: ervaring met opgravingen in historische stadskernen
- Veldwerkleider / assistent-archeoloog: ervaring met opgravingen in historische kernen
- Aardkundige: kennis van de fysische geografie in de Kempen en Vochtig Haspengouw

Voor het natuurwetenschappelijk en materiaalonderzoek:

- Natuurwetenschappers: kennis van pollenanalyse, macrobotanische resten, C14-datering, determinatie van bot, kennis van houtsoortbepaling en dendrochronologie
- Conservator: geen specifieke vereisten
- Materiaaldeskundigen: ervaring met alle perioden aardewerk, c.q. materialen in andere grondstoffen (metaal, bot, stof, leder, glas, ...)

Risicofactoren

De voornaamste risicofactoren worden weergegeven in onderstaande tabel tezamen met de mogelijke gevolgen de te ondernemen remedies:

RISICO	GEVOLGEN	REMEDIES
Langdurige of hevige regenval / hoge grondwaterstand	wateroverlast	Aangezien binnen het plangebied een zandige tot zandlemige bodem voorkomt infiltreert regenwater mogelijk snel. Maar door de nabijheid van een waterloop, weliswaar ingebuisd, kan er een verzadiging van grondwater zijn, mede gelet op de anti-vochtmaatregelen die in de huidige kelders al genomen zijn. Een nat onderzoeksvlak wordt niet betreden en overstroomde vlakken, hetzij door regen, hetzij door opborrelend grondwater, worden eerst leeggepompt en gedroogd vooraleer verder op te graven. Kosten voor droogzuiging zijn ten laste van de opdrachtgever.
Grote uitgravingsdiepte	Instortende putwandprofielen, coupes en profielwanden	Wanden en coupes worden trapsgewijs uitgegraven, diepere delen worden later onderzocht.
Vandalisme en roverij	Schade aan sporen en verlies van kennis en vondsten	Werf afzetten en voorzien van een informatiepaneel. Verantwoordelijkheid van de opdrachtgever / aannemer van de sloop- en of grondwerken.

Bewaring en deponering van het archeologisch ensemble.

Voor de langdurige bewaring van de vondsten kan voor het merendeel van de vondsten worden voorzien in eenvoudige gecontroleerde omstandigheden. In principe is het archeologisch ensemble, het geheel van opgravingsarchief, documentatie en registratie en rapporten én alle vondsten en staalnames, eigendom van de opdrachtgever/eigenaar van de grond. Hij/zij heeft de zorgplicht over het archeologisch ensemble, maar kan dit aan derden overlaten door het archeologisch ensemble te deponeren in een erkend archeologisch depot. Er wordt een ruimte voorzien met beperkte en geleidelijke schommelingen in temperatuur en luchtvochtigheid. Het merendeel van de aangetroffen vondsten vraagt niet om een gekoelde ruimte of specifieke omstandigheden. Voor de overige resten wordt verwezen naar deel 4, conservatie en langdurige bewaring van

archeologische ensembles in de code van goede praktijk. De persoons- en adresgegevens worden weergegeven in de privacyfiche van het bureauonderzoek.

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er worden geen afwijkingen voorzien ten aanzien van de Code van Goede Praktijk. Indien tijdens het veldwerk blijkt dat een afwijking noodzakelijk zou zijn dan wordt contact opgenomen met zowel de opdrachtgever als de erfgoedconsulent van het Agentschap Onroerend Erfgoed om het voorstel tot wijziging te bespreken. De afwijking wordt enkel uitgevoerd na goedkeuring van alle partijen. De afwijking of afwijkingen worden schriftelijk vastgelegd.

Randvoorwaarden

Het slopen van de bestaande gebouwen en opbreken van de verhardingen op het terrein dienen vanaf het moment dat men op maaiveldniveau is archeologisch begeleid te worden.

Algemeen: alle afbraakwerken over heel het terrein worden vanaf het maaiveld niveau, het huidige straatniveau, archeologisch begeleid.

Omdat het archeologisch onderzoek leidend is wordt voorafgaandelijk aan de werken een opstartvergadering georganiseerd met alle betrokken partijen. De projectleider-archeoloog is op iedere werfvergadering aanwezig. Daarnaast worden duidelijke afspraken gemaakt tussen de aannemer en de projectleider archeoloog, waar, wanneer en hoe afgegraven wordt. Deze afspraken worden schriftelijk vastgelegd in de verslagen van de startvergadering en de werfvergaderingen. Er wordt onder geen enkel beding afgegraven zonder schriftelijke toestemming van de projectleider-archeoloog.

Specifiek en in nauw overleg met de aannemer der werken en de bouwheer, dient in volgorde uitgevoerd worden:

- Het uitbreken van de wanden en vloeren van de kelder onder begeleiding van een archeoloog,
- Onmiddellijk na het uitbreken van de bestaande constructies dienen, ook omwille van de beperkte oppervlakte van het projectgebied, de bodemprofielen van de uitgebroken kelders opgeschoond en geregistreerd om zo de stratigrafische opbouw en gaafheid van de resterende, mogelijk onverstoorde terreindelen af te kunnen bakenen, pas na registratie van de bodemprofielen kunnen de damwanden (berlinerwand) aan de straatzijde geplaatst worden. Na uitbraak van de keldervloeren worden de zo bekomen grondvlakken geregistreerd conform de bepalingen in de code van goede praktijk archeologie met betrekking tot de registratie van de aangelegde vlakken bij een archeologische opgraving. Om veiligheidsredenen kan ervoor gekozen worden de kelderwanden aan de straatzijden (Demerstraat / Molenpoort) te laten staan tot de vlakken van die kelders zijn geregistreerd
- Ten einde de veiligheid en stabiliteit van de aanpalende gebouwen en het aanpalend wegdek te waarborgen mogen onderschoeiingswerken van de bestaande funderingen – indien noodzakelijk - en het aanbrengen van een damwand/berlinerwand aan de straatzijde uitgevoerd worden. De daarvoor uit te voeren graafwerken worden op voorhand besproken en ter plaatse begeleid door een archeoloog. Elke te graven put voor het uitvoeren van onderschoeiingswerken dient beschouwd te worden als een onderdeel van de archeologische opgraving.

6. Lijst van de afbeeldingen

Fig. 1: Bounding Box

Fig. 2: Kadastraal uittreksel dd. 01/01/2018 © cadgis viewer

7. Bibliografie

Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 3.0.